

FILOZOFIE

*Fuit quidam
homo nobilis*

**Meister Eckhart
Despre omul nobil.
Cupa din care bea regele.
Tratate
Editura Humanitas, 2007**

Lectura fugară a *Cărții mîngîierii dumnezeiești*, a *Cuvintelor de învățătură* și a tratatului *Despre consolare* ale lui Meister Eckhart dă impresia unei mistici îndepărtate de disputele medievale asupra naturii rațiunii, a surselor aristotelice, neoplatoniciene sau arabe ale scolasticii. De fapt, impresia e falsă. Textele împletesc într-o formidabilă ecuație toate aceste surse și generează, așa cum știm, unul dintre cele mai interesante fenomene ale spiritualității occidentale, care unește gîndirea Antichității tîrzii și a Evului Mediu latin cu filozofia spiritului la Hegel. Eckhart apare astfel drept un nod esențial al transmiterii și interpretării „metafizicii spiritului”, iar traducerea textelor, făcută de profesioniști, are meritul de a fi oglinda strălucitoare a arterelor conceptuale care unesc aceste epoci. Este cazul traducerii recente, la Humanitas, realizată din germana medievală de Gabriel Decuble și însoțită de comentariile Ancăi Manolescu.

Este adevărat că textele lui Eckhart pot fi citite din perspectiva integrării lor într-o literatură cu-cernică universală, a cărei fervoare religioasă să mărturisească ocurența în debutul secolului al XIV-lea, în Germania beguinelor, a unui spirit care propovăduiește golirea de sine ca presuposiție a identificării cu ființa divină și care subînțelege o consubstanțialitate a sufletului cu Dumnezeu, foarte aprins disputată în epocă, o legătură ce permite sufletului să silească manifestarea divină prin transformarea lui într-un receptacul perfect al ei. Faptul că avem în această teză eckhartiană, prezentă pretutindeni în opera sa, de la tratatele ger-

mane la predicile latine sau la *quaestiones parisienses*, o topică strict religioasă nu înseamnă totuși că acest nivel de lectură epuizează textul. Traducerea prezentă, bine ancorată în sursele filozofice ale lui Eckhart, lasă să se vadă o moștenire și mai bogată. Studiind această versiune, cu aparatul ei de note și comentarii, cititorul poate fi și în pragul de a răspunde întrebării: *ce din tradiția creștinismului originar sau patristic înflorește în aceste tratate?* dar și întrebării, nu mai puțin importante: *de ce opera lui Eckhart conține una dintre cele mai spectaculoase și mai particulare forme în care modernitatea a moștenit teme ale Antichității grecești sau ale Evului Mediu arab?*

Iată, de exemplu (absolut suprinzător), cum ideea aristotelică a inteljecției fundamentate pe receptivitatea absolută a subiectului este folosită pentru a interpreta pasajul evanghelic al fericirii celor săraci cu duhul, care își pot „goli” mintea, descoperind printr-o reducere structurile ei de receptivitate pentru a se uni cu Dumnezeu. Sau iată cum tema avicenniană a omului nobil (a cărui puritate intențională născută din totală uitare de sine îi garantează, pentru filozoful arab, un acces nedisimulat la adevăr) devine aici cheia de boltă a predicilor către sufletele care trebuie să se elibereze de sine spre a regăsi noblețea sufletului în care Verbul se naște. Sau iată cum prioritatea ființei inteligibile din neoplatonism devine aici celebrul *Deus est intelligere*, fundament al filozofiei hegeliene a spiritului. Sau cum ideea augustiniană a cunoașterii matinală devine atribut al sufletului care, din fervoarea credinței, se aneantizează pe sine pentru a deveni loc al ivirii lui Dumnezeu. Multe dintre aceste teze, dislocate contextual de Eckhart, devin părțile componente ale unei istorii a nașterii omului laic modern, stăpîn al unei subiectivități infinite care își poate descoperi puterea cînd se mărturisește pe sine ca simplu loc al divinului. Or, legîndu-l pe Eckhart de modernitate, alăturăm fervorii puterea anagogică cu care el a sperat să înzestreze sufletul. O putere care, ieșită ulterior din contextul confesional, și-a putut trăi destinul modern propriu.

Alexander Baumgarten

16,2 lei

traducere din germana medievală și note de Gabriel H. Decuble
cuvînt înainte de Anca Manolescu